

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ.— Περὶ τῆς διανομῆς τῆς βροχῆς¹ ἀνά τὴν Θεσσαλίαν, ὑπὸ κ. Α. Κεφαλᾶ. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Αἰγινήτου.

Ἡ περιοχή τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος² καὶ τῶν κλιτύων τῶν ὀρέων τῶν περιτοιχιζόντων αὐτὴν καὶ στρεφόμενων πρὸς αὐτήν, χαρακτηρίζεται ὑπὸ ποικιλωτάτης διανομῆς τῆς βροχῆς. Ἐπὶ τῆς περιοχῆς ταύτης συνδυάζονται τροποποιημένοι, τρόπον τινά, οἱ δύο κυριώτεροι βροχομετρικοὶ τύποι τοῦ νοτίου Αἴμου, ὁ ἀνατολικὸς καὶ ὁ δυτικὸς. Ὁ ἀκολουθῶν πίναξ, δίδων τὴν διανομὴν τῆς βροχῆς ἀνά τοὺς διαφόρους μῆνας εἰς ἑκατοστὰ τοῦ μέσου ἐτησίου, δεικνύει τὴν διαφορὰν, ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ βορειοδυτικοῦ τμήματος τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος, τοῦ εἰς μεῖζον ὕψος ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης εὐρισκομένου, καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τοιούτου. Τὰ ποσὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν τριακονταετίαν 1895-1924³.

Μῆνες	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Μέσ. ἐτήσιον
Βόλος	10	11	8	6	8	6	2	4	6	12	16	11	507
Λάρισα	9	9	7	8	10	7	4	4	4	12	15	11	481
Τρίκαλα	13	10	8	7	8	5	2	3	3	14	15	12	724
Καλαμπάκα ..	13	10	8	7	8	5	2	3	3	14	15	12	953
Δομοκός	11	9	8	7	9	6	3	3	4	13	15	12	696
* Ἄλμυρός	10	11	8	6	8	6	2	4	4	13	15	11	549

Ἡ ὑπεροχὴ εἰς ὕψος βροχῆς, ἐφ' ὅσον πλησιάζομεν τὰς δυτικὰς, νοτιοδυτικὰς καὶ τὰς βορειοδυτικὰς ἀκόμη κλιτύας τῆς Θεσσαλικῆς λεκάνης, ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ζώνη αὕτη τῆς ἐξεταζομένης περιοχῆς, ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ ὄρειου ὄγκου τῆς ὄροσειρᾶς τῆς Πίνδου καὶ εὐρισκομένη ὀπισθεν μιᾶς ἐκ τῶν μᾶλλον βροχερῶν περιοχῶν τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, δέχεται ποσὰ ὄμβρου, ἀνήκοντα εἰς τὰς μεγάλας βροχὰς τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ὀρμητικῶς φερόμεναι ὑπὸ τῶν νοτίων καὶ δυτικῶν ἀνέμων⁴ ὑπερβαίνουν τὸ ὄρεινὸν σάγμα τῆς Πίνδου καὶ ταχέως εἶτα ἐλαττούμεναι, ἐκφυλίζονται εἰς ἔντασιν κατὰ τὴν κάθοδον αὐτῶν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

¹ Οἱ Μετεωρολογικοὶ Σταθμοί, τῶν ὁποίων αἱ παρατηρήσεις ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς μελέτης ταύτης, ἰδρῦθησαν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου κ. Δ. Αἰγινήτου καὶ ἐλειτούργησαν ὑπὸ τὴν συνεχή αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἰδρύματος ἐπίβλεψιν.

² Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ: *Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, Μέρος Α'* σελ. 58-59 ὥρατα καὶ ποιητικὴ κατὰ CURTIUS περιγραφὴ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῶν περικλειόντων αὐτὴν ὀρέων. Ὁμοίως NEUMANN-PARTSH: *Physikalische Geographie von Griechenland*, σελ. 156.

³ Ἡ ἀναγωγὴ τῶν μηνιαίων καὶ ἐτησίων μέσων, ἐγένετο κατὰ τὴν μέθοδον ἀναγωγῆς τῶν συντελεστῶν τοῦ ANGOT: *Annales du Bureau Central Météorologique de France, Part I, 1893* καὶ *Part I (Memoires) 1911*.

⁴ Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ: *Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, Μέρος Α'* σελ. 146, ὑποσημείωσις 1.

Τὸ νότιον τμήμα τῆς Θεσσαλίας παρουσιάζει ἐπίσης αὐξησιν τοῦ ἐτησίου ὕψους βροχῆς ἐν σχέσει πρὸς τὰς κεντρικὰς περιοχὰς τῆς πεδιάδος¹, ὀφειλομένην καὶ ταύτην εἰς ἀνάλογον αἰτίαν πρὸς τὴν προκαλοῦσαν τὴν αὐξησιν τῆς βροχῆς ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς ζώνῃ, τοὔτέστιν εἰς φαινόμενα ἀνάλογα τῶν νοτίων ἀνέμων, τῶν ἀνερχομένων τὴν Ὀρθρον καὶ τὸν Τυμφρηστόν, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐκ τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ τοῦ Παγασητικοῦ εἰσελαύνοντας εἰς τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα ὑγροὺς ἀνέμους, ἀκόμη δὲ ἴσως καὶ εἰς βορειοανατολικοὺς ὑγροὺς ἀνέμους, τοὺς ἐκ τοῦ Αἰγαίου εἰσορμῶντας εἰς τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα καὶ ἀναγκαζομένους νὰ ἀνέλθουν τὰ ὑψώματα τοῦ Δομοκοῦ, ὑφιστάμενοι ἐκ τούτου νέαν ἀπώλειαν τῶν ὕδρατμῶν των, ἐκτὸς ἐκείνης, ἣν ὑπέστησαν ἤδη ἐκ τῆς ὑπερβάσεως τῆς Ὀσσης, τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Πηλίου. Τὰ πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον τμήματα τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος, μικρὰν παρουσιάζουν αὐξησιν βροχῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν μέσων ἐτησίων ποσῶν βροχῆς τοῦ Βόλου καὶ τοῦ Ἀλμυροῦ πρὸς τὸ τῆς Λαρίσης. Αἱ ἀνατολικαὶ περιοχαὶ ἦτοι αἱ δυτικαὶ καὶ νοτιοδυτικαὶ κλιτύες τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὀσσης, φαίνεται νὰ δέχωνται, ὡς συμβαίνει καὶ διὰ τὰς ἀνατολικὰς κλιτύας τῆς Πίνδου, μεγάλην σχετικῶς ποσὰ βροχῆς. Αἰτία τῆς αὐξήσεως τῆς βροχῆς διὰ τὴν περιοχὴν ταύτην εἶναι οἱ συχνότατα ἐκ τοῦ Αἰγαίου πελάγους πνέοντες ὑγροὶ ἄνεμοι. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὴν ὑπέρβασιν τῶν ὀρέων ρίπτουσιν εἰς τὴν ἄλλως αὐχμηρὰν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα μεγάλην ποσὰ βροχῆς² (ἀνατολικά Πηλίου καὶ Εὐβοίας, Ἄνδρος, Σποράδες). Εἰδικῶς δὲ τὸ Πήλιον ἀποσπώμενον τοῦ ὄρειου συγκροτήματος τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης καὶ βαθέως εἰσδύον ἐντὸς τῆς θαλάσσης κατὰ διεύθυνσιν κάθετον σχεδὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ βορείῳ λεκάνῃ τοῦ Αἰγαίου πνέοντας συνήθως ἀνέμους, διατελεῖ ὑπὸ ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκῆς συνθήκας³ διὰ τὴν συμπύκνωσιν μεγάλου μέρους τῶν ὕδρατμῶν, τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων. Πρὸς τὰς κλιτύας, τὰς βορείως τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος, ἢ αὐξήσις τῆς βροχῆς πρέπει νὰ εἶναι ἀσήμαντος, διότι οἱ βόρειοι, οἱ δυτικοὶ καὶ οἱ νοτιοδυτικοὶ ἄνεμοι, ἀκόμη δὲ καὶ οἱ ἀνατολικοὶ καὶ βορειοανατολικοὶ, διατρέξαντες μεγάλας ἀποστάσεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ξηρᾶς ἢ καὶ ἀνελεθόντες καὶ κατελεθόντες κατ' ἐπανάληψιν ὄρη καὶ ὑψώματα, ὁσάκις δὲν πίπτουν πρὸς τὴν πεδιάδα ξηροὶ καὶ ἐνίοτε καταστρεπτικοί, δια-

¹ E. MARIOLOPOULOS: *Etude sur le Climat de la Grèce*, Précipitation σελ. 24-25.

² Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ: *Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος*, Μέρος Β' σελ. 350. PEYTIER: *Sur le Climat de la Grèce, comptes rendus de l'Academie de Sciences de Paris*, 1837, τ. 1 σελ. 21.

³ A. J. HENRY: *Increase of Precipitation with altitude. Monthly Weather Review* 1919 σελ. 33-41. — Η. ΜΑΡΙΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: *Περὶ τῶν παρατηρηθεισῶν ἐν Ἑλλάδι ἀντικυκλωνικῶν βροχῶν. Πρακτικά Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Συνεδρία 22 Ἀπριλίου 1926.*

θέτουν πολύ μικρά ποσά υδρατμών όταν ανέρχονται, ακόμη δὲ ὀλιγώτερα όταν κατέρχονται τὰ βόρεια πρηνῆ.

Ἡ ἑκατοστιαία ἀναλογία τῆς βροχῆς τῶν διαφόρων μηνῶν διὰ τὴν Θεσσαλίαν, ληφθέντων ὑπ' ὄψιν πάντων τῶν Σταθμῶν, λόγῳ τοῦ μικροῦ ὕψους αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εἶναι ἡ ἀκόλουθος ἐπὶ μέσου ἐτησίου ὕψους 782 χιλιοστομέτρων, χαρακτηρίζοντος ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν τῆς Θεσσαλίας:

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1895 - 1924

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
11	10	8	7	8	6	3	4	4	13	15	11

Ἐν Θεσσαλίᾳ ἡ βροχερωτέρα ἐποχὴ διὰ μὲν τὰς παρὰ τὰ ὄρη περιοχὰς εἶναι ὁ χειμῶν, διὰ δὲ τὰς πρὸς τὸ κέντρον τῆς πεδιάδος καὶ τὰς παρὰ τὴν θάλασσαν τὸ φθινόπωρον.

Ἡ κύμανσις τῶν ἐτησίως πιπτόντων ποσῶν βροχῆς ἐν Θεσσαλίᾳ λαμβάνει χώραν μεταξὺ εὐρύτατα ἀπεχόντων ὀρίων· οὕτω διὰ τοὺς Σταθμοὺς τοὺς διαθέτοντας εικοσιπενταετῆ σειρὰν παρατηρήσεων (1900-1924) βλέπομεν ὅτι: διὰ μὲν τὸ Βόλον τὰ ἐτήσια ποσὰ βροχῆς κυμαίνονται μεταξὺ τῶν ὀρίων 167% καὶ 66% τοῦ μέσου ἐτησίου κανονικοῦ ὕψους, διὰ τὴν Λάρισαν μεταξὺ 175% καὶ 70% καὶ διὰ τὰ Τρίκκαλα 175% καὶ 73%.

Ἡ μεγάλη αὕτη κύμανσις τοῦ στοιχείου τούτου, εἰκονίζεται καλύτερον ἀκόμη εἰς τὰ μηνιαῖα μέγιστα καὶ ἐλάχιστα ποσὰ τῶν ἀνωτέρω Σταθμῶν τὰ ὅποια παρέχομεν κατωτέρω μετὰ τῶν ἀπολύτως μεγίστων ὕψων βροχῆς εἰς χιλιοστόμετρα, τῶν παρατηρηθέντων ἐντὸς 24ώρου.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΜΕΓΙΣΤΑ ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΑ (1900-1924)

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Λάρισα	Μέγιστα	145	168	92	101	157	103	107	121	65	168	156	121
	Ἐλάχιστα	5	4	5	8	0	0	0	0	0	2	19	18
Βόλος	Μέγιστα	180	172	166	124	140	86	56	171	99	178	214	96
	Ἐλάχιστα	3	1	7	0	0	0	0	0	0	0	15	4
Τρίκκαλα	Μέγιστα	307	142	165	95	167	109	67	58	161	307	251	202
	Ἐλάχιστα	15	13	7	1	0	1	0	0	0	11	19	38

ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΜΕΓΙΣΤΑ ΥΨΗ ΒΡΟΧΗΣ ΕΙΣ ΧΙΛΙΟΣΤΟΜΕΤΡΑ
ΜΕΤΡΗΘΕΝΤΑ ΕΝΤΟΣ 24 ΩΡΩΝ (1900-1925)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Λάρισα	46	45	32	49	43	40	60	40	42	51	60	58
Βόλος	47	50	66	60	48	52	37	95	74	75	113	44
Τρίκκαλα	61	44	46	39	86	50	39	36	45	70	101	58

Ὁ μέσος μηνιαίος καὶ ἐτήσιος ἀριθμὸς ἡμερῶν βροχῆς τῶν Θεσσαλικῶν Σταθμῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ἔτος
Βόλος (1905-1924).....	9,3	9,3	8,3	8,0	8,4	6,8	3,0	3,0	5,3	8,6	10,2	9,4	89,6
Λάρισα (1905-1924)....	9,9	10,2	8,8	9,7	10,4	7,1	4,3	3,7	4,8	9,0	11,5	10,8	100,2
Τρίκαλα (1905-1924)..	13,2	12,4	10,2	9,9	10,9	8,5	4,4	3,7	5,8	11,1	12,7	13,0	115,8
Καλαμπάνα (1915-1924)	11,9	9,9	8,2	7,8	10,4	7,0	2,7	3,3	4,4	11,7	11,6	10,7	99,6
Δομοκός (1910-1914)....	6,3	5,3	5,6	5,5	7,3	4,8	1,2	1,8	3,8	6,4	8,7	7,1	63,8
Δομοκός (1920-1924)....													
Ἄλμυρός (1915-1924) ..	9,7	8,2	0,5	0,5	6,4	3,8	1,7	2,7	3,2	8,9	9,2	7,3	62,1

Τὸν ἀνωτέρω πίνακα ἀποσχηνίζει καὶ συμπληρώνει ὁ κατωτέρω παρεχόμενος βαθμὸς μέσης πιθανῆς βροχερότητος (ἢ μέση βροχερότης¹) *Niederschlagswahrscheinlichkeit*) τῶν διαφόρων μηνῶν τῶν τριῶν κυριωτέρων Σταθμῶν.

ΒΑΘΜΟΣ ΒΡΟΧΕΡΟΤΗΤΟΣ (1905-1924)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ἔτος
Βόλος	0,20	0,33	0,27	0,27	0,27	0,23	0,09	0,09	0,18	0,28	0,34	0,30	0,25
Λάρισα	0,32	0,36	0,28	0,32	0,34	0,24	0,14	0,12	0,16	0,29	0,38	0,35	0,27
Τρίκαλα	0,43	0,44	0,33	0,33	0,35	0,28	0,14	0,12	0,19	0,36	0,42	0,42	0,32

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου παρατηροῦμεν ὅτι ἡ συχνότης τῆς βροχῆς καὶ κατὰ τοὺς μῆνας τοὺς ὁποίους συλλέγονται τὰ μεγαλειότερα ποσὰ τοῦ ὄμβρου, μόλις φθάνει τὰ 45 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν εἰς βροχερὰς ἡμέρας διὰ τὸν Σταθμὸν Τρικκάλων, τοῦθ' ὅπερ ἀναλογεῖ εἰς δύο καὶ πλεόν περίπου βροχερὰς ἡμέρας ἐπὶ ὀλίκου χρονικοῦ διαστήματος πέντε ἡμερῶν. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐπίσης ἡ σύγχρονος καὶ ἀπότομος πτώσις τοῦ συντελεστοῦ βροχερότητος ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι Σεπτεμβρίου καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἀνωτέρω Σταθμοὺς, ὡς καὶ ἡ διαφορὰ ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ μεσογείων καὶ παραλλίων Σταθμῶν καὶ ἣτις βαίνει αὐξουσα σχεδὸν κατὰ κανόνα ἀπὸ τοῦ Βόλου πρὸς τὴν Λάρισαν καὶ ἀπὸ τῆς Λαρίσης πρὸς τὰ Τρίκαλα.

Γενικῶς παρατηροῦμεν ὅτι καὶ εἰς τοὺς τρεῖς Σταθμοὺς, τὰ μὲν ποσὰ βροχῆς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς ἐλαττοῦνται κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν: Χειμῶν-Φθινόπωρον-Ἄνοιξις-Θέρος, ἐνῶ αἱ ἡμέραι βροχῆς κατὰ τὴν ἐπομένην: Χειμῶν-Ἄνοιξις Φθινόπωρον-Θέρος. Κατ' ἀκολουθίαν ἐν Θεσσαλίᾳ κατὰ τὴν ἀνοιξιν βρέχει συχνότερον κατὰ τὸ Φθινόπωρον οὐχὶ ὅμως καὶ ἀφθονώτερον καὶ ἡ συχνότης τῆς βροχῆς αὐξάνει πολὺ ἐκ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν πεδιάδα, ὀλίγον δὲ καὶ ἀνωμάλως ἐκ τῶν κεντρικῶν σημείων τῆς πεδιάδος πρὸς τὰ ὄρη (ἀναλόγως τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν τελευταίων τούτων). Ἀντιθέτως τὸ ποσὸν ὄμβρου ἐλαττοῦται ὀλίγον σχετικῶς, ἐκ

¹ Βαθμὸν βροχερότητος (*Niederschlagswahrscheinlichkeit*) καλοῦμεν τὸ πηλίκον τῆς διαίρεσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν βροχῆς μηνός τινος διὰ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός.

τῆς θαλάσσης πρὸς τὰς κεντρικὰς περιοχὰς τῆς πεδιάδος καὶ αὐξάνει δυσαναλόγως καὶ κατὰ πολὺ, ἐν σχέσει πρὸς τὴν αὐξῆσιν τῆς συχνότητος ἐκ τῶν κεντρικῶν περιοχῶν ταύτης πρὸς τὰ ὄρη.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ.— Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν «ὄρολογικῶν» φυλῶν*,
ὑπὸ κ. Ἰωάννου Γ. Κούμαρη. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κ. Σάββα.

Τυχῶν τῆς τιμῆς νὰ μετάσχω κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἐν Βιέννῃ τῆς ἰδρύσεως τῆς «Γερμανικῆς Ἑταιρείας πρὸς ἔρευναν τῶν ομάδων αἵματος» ὡς ἐπίτιμος ἑταῖρος, ἐφήρμοσα ἀπὸ Ὀκτωβρίου μέχρι Δεκεμβρίου π. ἔ.¹ τὴν ὄρολογικὴν μέθοδον τῆς διακρίσεως τῶν ἀνθρωπίνων ομάδων, ἐπὶ ἀτόμων ἑλληνικῆς καταγωγῆς, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς πρώτης ἐπὶ Ἑλλήνων ἐρεύνης τῶν L. καὶ H. HIRSCHFELD².

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ ἀξιότιμου Καθηγητοῦ κ. Κ. ΣΑΒΒΑ περὶ τῶν ομάδων αἵματος ἐν Ἑλλάδι, γενομένης κατὰ τὴν τελευταίαν δημοσίαν συνεδρίαν, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, ἐν προδρόμῳ ἀνακοινώσῃ τὰ πορίσματα ἐκ τῶν εὐαριθμῶν εισέτι παρατηρήσεών μου, ἐπιφυλασσόμενος ὅπως ἀναλύσω προσεχῶς τὸ θέμα λεπτομερέστερον ἐνώπιον τῆς εἰδικῆς «Ἑλληνικῆς Ἀνθρωπολογικῆς Ἑταιρείας».

Ἐχρησιμοποίησα ὡς ὄρον, τὸ «Haemotest» τοῦ Serotherap. Institut τῆς Βιέννης (ὁρὸς 2 καὶ 3) καὶ τὴν ἀπλὴν μέθοδον, ἣν συστηματικῶς θὰ ἐφαρμόσῃ ἡ Γερμανικὴ Ἑταιρεία, ἀνευ ἐργαστηριακῶν ἐγκαταστάσεων καὶ εἰδικῶν γνώσεων.

Συγχρόνως ἔλαβον διὰ τῆς κεφαλομετρήσεως ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν ἀτόμων τὸν «ἐγκάρσιον κεφαλικὸν δείκτην». Ἐπίσης τὸν «φυσιογνωμικὸν προσωπικὸν δείκτην».

Ἐμελέτησα, δι' ἀριθμῶν ἐπίσης, τὴν «χροιὰν τῶν τριχῶν» καὶ τὴν «χροιὰν τῆς ἱριδος». Διαιρῶ ὅμως ἐνταῦθα, εἰς τὰς τρεῖς μεγάλας μόνον ομάδας τῆς χροιάς, τὰ ἄτομα.

Ὡς ἰδιαιτέραν πατρίδα τῶν ἐξετασθέντων ἀτόμων λαμβάνω, οὐχὶ τὸν τόπον τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ τὴν πατρίδα τῶν γονέων (ἐπὶ διαφόρου ταύτης, τὴν τοῦ πατρὸς κατὰ κανόνα).

Ἐξήτασα ἄτομα ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ ἐσημείωσα τὰ ἀποτελέσματα κεχωρισμένως, κατὰ τοὺς ἀνθρωπολογικοὺς κανόνας. Ἐπίσης καὶ τινὰ παιδία.

Τέλος, παρεμπιπτόντως ἐξήτασα καὶ ἐλάχιστὰ τινὰ ἄτομα κατὰ οἰκογενείας.

Ἡ ὀνομασία τῶν τεσσάρων ὑποθετικῶν ομάδων αἵματος, γίνεται κατὰ MOSS (1, 2, 3, 4). Σημειοῦται ὅμως καὶ ἡ τοῦ HIRSCHFELD (AB,A,B,O).

* J. KOUMARIS.— Contribution à l'étude des «races» sérologiques.

¹ Βλ. «Ἐργαστηρ. Διαγνωστικὴ» Ν. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ, τ. Β' σ. 192.

² «L'Anthropologie», τ. 25, 1918-19, σ. 505.